

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

5 De homicidio ex duellis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

Morte, licet vitur medicinâ sibi salubri etiam cum interitu fetus. Respondeo: Non valet consequentia, quia inuasor est iniustus in aggrediendo, & vim affert alteri: at fetus non est inuasor, nec vllam vim affert matri, sed morbus est, qui matrem infestat.

Duodecimotertio queritur, Quid dicendum est cum fetus non est animatus; an licitum sit matri sumere medicinam ad se tuendam à morbo, etiam si per accidens inde sequatur impedimentum animationis in foetu? In hoc Armilla, Syluester, Anton. Nauar. Ioan. de Neap. aperte dicunt tunc esse licitum, quia mater tunc se liberat à morte, & nullum hominem occidit; si quidem fetus tunc non est animatus. At si dubitetur, sine fetus animatus, vel non, tunc autem non esse licitum.

De Homicidio per abortum fetus.

CAPVT IV.

PRIMO queritur, Quot modis procurari soleat abortus fetus? Respondeo, tribus modis solere procurari. Primo impediendo ne fetus concipiatur, nimirum procurando vt femina post concubitum fiat sterilis. Secundo, vt fetus iam conceptus, sed nondum animatus excidatur. Tertio, vt fetus iam conceptus, & animatus excidatur.

Notandum est, fetum, si masculus est, ordinari animari intra quinquaginta dies: si femina, intra octoginta. Dixi ordinari, quia aliquando ob caliditatem, vel frigiditatem matris naturam fetus citius, aut tardius animari solet. Armilla in verbo (Abortus) num. 3. ex Syluest. verb. Homicidium num. 3.

Secundo queritur, An ad evitandum infamiam in femina, & scandalum, quod sequeretur, si femina quæ cum viro peccauit, grauida fiat, licitum sit, procurare remedium impediens conceptionem fetus? Est opinio aliquorum dicentium, esse licitum, quando infamia probabiliter timetur magna, aut magnam scandalum aliorum, v. g. si monialis concipiat, aut puella nobilis in domo parentum cum aliquo cogit, quia cum fetus non sit conceptus, nulli sit iniuria, si procuretur remedium ne concipiatur. Item quia hoc non est abortum procurare, nam abortus est, cum fetus iam conceptus excidatur.

Sed dicendum est, non esse licitum, quia est contra ordinem naturæ impedire conceptionem fetus: nam semen, & copula à natura sunt instituta ad proles generationem, & proinde ad conceptionem proles, sine fetus, item non sunt faciendâ mala, vt veniant bona, vt Apostolus docet Rom. 3. Ergo ad infamiam, vel scandalum eius, quæ sponte sua peccauit, non est impediendâ conceptio fetus impediendo naturæ cursum. Item sibi imputet femina, quæ sponte sua peccauit, si ex peccato perpetrato sequitur, vt infamiam incurrit, aut si ipsa, vel focus delicti, cum quo peccauit, mortis periculum adeat.

Tertio queritur, An sit homicidium, quando fetus est animatus, abortus facere, vel procurare, nimirum adhibendo media ad fetum excludendum ante tempus debitum. Respondeo, id esse peccatum magnum, & homicidium: nam sepe fetus ipse non solum perit, secundum corpus, morte corporis, sed etiam secundum animam, nimirum secundum vitam spirituales, quia perit sepe sine baptismo, & ita in peccato originali; aut exponitur periculo probabili pereundi absque baptismo.

Quarto queritur, An sit homicidium abortum facere, vel procurare, quando fetus non est animatus? Respondeo, si reuera sciatur probabiliter non esse fetus animatum, non est homicidium opere, & re ipsa commissum, licet fieri possit, vt animo & effectu homicidium sit, si intentio sit occidendi fetum, etiam animatum. Sed difficultas est, an sit peccatum, quando fetus non est animatus, abortum

facere, vel procurare. Dico esse peccatum, quia est contra ordinem naturæ: nam à natura fetus concipitur, vt animetur, & animatus edatur in lucem.

Quinto queritur, An medico licitum sit femine prægnanti, & morbo periclitanti medicinam porrigere, vt abortum faciat, & saluti suæ consulat? Respondeo, communem esse opinionem, id non esse licitum, quando fetus est animatus, quia non sunt faciendâ mala, vt inde bona eueniant Roman. 2. 3. Sic Ioan. de Neapoli, Anton. Syluest. Nauar. Armilla. locis supra citatis. Quæres; quid si fetus non sit animatus; an tunc licitum erit porrigere medicinam, vt fiat abortus, & mater à periculo liberetur. Supradicti auctores aiunt, tunc esse licitum, quoniam nulli vita admittitur, & consultatur matri salutem, & vitæ, nec medicina datur, vt abortus fiat, sed vt periclitantis femina vita seruetur.

Sexto queritur, Quid si sit dubium, an fetus sit animatus, an non; an tunc licitum erit medico prædictam medicinam præstare, vt abortus fiat, & seruetur mater? Respondeo, id non esse licitum, quia exponit se medicus periculo occidendi fetum. Sic prædicti Auctores *vbi supra*.

Septimo queritur, An quando prægnans periclitatur, & inducatur probabiliter à Medico saluum futuram, si fiat sanguinis emissio, aut si ei pharmacum humiditatis purgantium, aut emplastrum, doloris Ichitium adhibeatur, aut alia medicina salutaris, licitum sit medico talenti medicinam porrigere prægnanti ad seruandam eam, licet iudicetur talem medicinam animato fetui futuram periculosam? Respondeo, Primo duas esse opiniones: Prima est asserentium non esse licitum, quia non est salus matris procuranda cum damno fetus animati: Secunda opinio est, id esse licitum, ita Corduben. lib. 1. quæst. 38. dub. 3. quia hoc solum est tueri vitam matris per se. Item quia est solum porrigere medicinam salutarem matri, & quæ non est ordinata ex sua natura ad abortum; vel ad interitum fetus. Item quia, vt supra diximus, licitum est matri eam medicinam sibi sumere, ergo licitum est alteri consulere, vt tumat eam, & medico licitum præstare eam prægnanti.

Secundo: Quando medicina ex sua vi ordinata est ad abortum, vel ad interitum, aut damnum fetus, tunc non est licitum medico eam præbere, etiam si sit profutura matri, & etiam si non detur ex intentione occidendi fetum; quia satis est, iam ordinari ex sua vi ad interitum fetus, nec est procuranda salus, & vita vitæ cum interitu alterius. Hæc ait Cordubensis *vbi supra*. Et est opinio probabilis.

Octauo queritur, Quæ pena sit contra abortum procurantes, vel facientes in iure constituta? De hoc dicam inferius, cum agam de penis latis contra homicidium.

De Homicidio ex duellu.

CAPVT V.

NOTANDUM primo duellum accipi pro pugna inter duos ex conducta gratia probandæ veritatis, vel expurgandi criminis, nimirum vt is, qui vicerit, probasse veritatem credatur, ac si per testes, aut rationes, & argumenta legitima illam probasset, & is qui victus est, defecisse à probatione censetur. Item qui vicerit, à suspitione criminis, quod illi imponitur, se purgabat, quod si vincatur, crimen, quod illi imponitur, perpetrasse credatur. Syluester, Angelus, Armilla, Tabien. verb. Duellum: & Ioannes de Lignano in tractatu, quem edidit de duello.

Secundo notandum, Duellum accipi dupliciter, Primo late in genere, & tunc generatim accipitur pro quocunque certamine annorum inter duos, etiam licito, & iusto, quod non est legibus prohibitur. Secundo accipitur

strictè pro pugna armorum inter duos ex conditio ad probationem veritatis, vel criminis purgationem: Et hoc modo acceptum, est prohibitum legibus, & canonibus sacris, & appellatur in iure duellum, vel monomachia, hoc est vnius cum vno pugna ex conditio.

Tertio notandum, Duellum secundo modo acceptum habuisse publicum, & initium à Gentilibus; qui gratia spectaculi publici instruerunt duella; in quibus homines sese gladiis, & armis spectante populo interiebant. Postea duella ad probationem veritatis, & criminis expurgationem Longobardi in Italiam introduxerunt, qui, ut ait Ioannes de Lignano, *vbi supra*, leges sanxerunt, quibus duella admittentur ad purgationem multorum criminum, nimirum vt is, qui in certo criminis genere suspectus esset, duello se purgaret ab ea criminis iussione.

Primo queritur, An duellum, secundo modo acceptum, nimirum ad probationem veritatis, vel criminis purgationem sit licitum ex parte accipientis illud; quoniam ex parte prouocantis omnes Auctores ferè conueniunt esse illicitum; præsertim cum is qui offert, aut prouocat, est falsi criminis, delator, vel calumniator: Ratio dubitandi est, quoniam videtur esse licitum spem in armis, arte, & dexteritate pugnandi ponere. Respondeo esse illicitum, & prohibitum non solum iure canonico, sed etiam ciuili, & diuino, & naturali, vt rectè probant Syluester, Tabienfis, Angelus, & communiter omnes Doctores *suprà memorati*. Adhuc etiam Constitutiones Summorum Pontificum cum Sacro Concilio Tridentino. Nam veritatis probationem, & criminis purgationem committere duellis, est tentare Deum, cum sit quoddam fortis diuinatorie genus; est etiam innocens vitam aliquando morti, aut mortis periculo exponere: nam contingit aliquando, vt innocens in duello victus succumbat, & occidatur, aut mutiletur membro.

Dices; Non videtur, rem duello committere, esse Deum tentare, quia quisque spem potest probabiliter ponere in armis. Respondeo: Si non est tentare Deum, saltem est vitam innocens periculo mortis exponere sine iusta causa.

Secundo queritur, An duellum solum quod est ad probationem veritatis, vel criminis purgationem, sit illicitum, an verò sit etiam illicitum duellum susceptum ob alium finem? Respondeo, etiam aliquando esse illicitum ob alios fines. Primo, quando duellum sit odij, vel dissidij, aut inimicitie gratia. Secundo, quando sit ostentationis virtutis, & glorie cupiditate, vt victor in duello laudem, vel gloriam sibi comparet. Tertio, quando sit vindicte causa, nimirum quando verbis contumeliosis quis affectus, aut aliqui iniuriæ læsissus, duello se vindicet. Quarto, quando sit, vt spectaculum ad spectantium animos oblectandos, vt apud gentiles fieri solebat in gladiatorum spectaculis: omnia ista duella sunt illicita.

Tertio queritur, pugna armorum inter duos ex conditio, que dicitur duellum, in quibus casibus sit licita? Respondeo, eam pugnam in aliquibus esse licitam secundum Caietanum in 2.2. *quæst. 95. art. 8.* & Nauarum in *summa cap. 17. numer. 39.* & *cap. 15. numer. 9.* Primo, quando Rex, vel Princeps, vel Republica insum belium gerit, & quia non habet satis virum, quibus resistat hostibus, res duello inter duos vel plures milites vtriusque exercitus committitur. Secundo, quando aliquis ab alio per calumniam accusatur, & certò videt se condemnandum ad mortem, vel membri amputationem, & non potest aliter eundem ab iniquo calumniatore, nisi oblatum duellum acceptet, tunc licitum est acceptare duellum sibi oblatum à calumniatore suo aduersario, intercedente iudice: tunc enim solum innocens se defendet ab iniuria, & vitam suam tuetur à vi, sine iniuria.

Quarto queritur, An licitum sit duellum, quod solet esse inter milites duorum exercituum, qui tempore belli

acceptant singularia certamina vnius contra vnum, vel duorum contra duos, vel decem contra decem, ad quæ prouocantur ab hostibus? Respondeo, duæ sunt opiniones: Prima est asserentium, non esse licitum: est Caietani in *summa verb. Duellum. cap. 2.2. quæst. 95. artic. 8.* & Armitia in *verb. Duellum*. Secunda est asserentium, esse licitum: Sic Nauar. in *summa cap. 15. numer. 27.* In hac re dico, Primo: si hæc certamina solum fiant gratia ostentandi vires, vel spectaculi publici causa, tunc non est licitum ea acceptare; quia licet ex obiecto non sint illicita, sunt tamen illicita ex fine adiuncto. Et hoc sensu loquitur Caietanus. Secundo: si hæc certamina acceptentur, nè exercitus hostium prouocantium ad ea, animosior, & audacior fiat ad prælium. Item nè exercitus militum prouocatorum animus despondeat, & spem victoriae abiciat. Item si acceptentur, ad consulendum honori, & famiæ militum. Item vt victoria facilius, & commodius in bello iusto obtineatur, tunc licitum acceptare hæc certamina, & hoc sensu loquitur Nauaricus.

Quinto queritur, An duellum acceptare litis, & contentionsis diuidentie, seu terminandæ gratia, sit licitum? v. g. litigatur inter duos, & quia lis aliter componi non potest, duello committitur, ita vt qui vicerit in duello, ius in lite habere censetur? Respondeo, non esse licitum, nisi in duobus casibus supra dictis in prædicto loco. Caietanus, Nauar. & alij communiter: nam periculo necis vita innocens exponitur, nam accidere potest, vt innocens vincatur, & pereat occisus.

Sexto queritur, An prouocato ad illicitum duellum, sit licitum illud acceptare ignominie depellendæ gratia, quando ex hoc quod non acceptat, vilis apud homines iudicatur. Respondent aliqui, esse licitum, quia vim vi repellere licet. Item iniuriam illatam licitum est depellere. Item pro honore tuendo licitum est iniuriam occidere.

In hac re, dico esse illicitum, nisi in duobus supradictis casibus, quia alia ratio est de occidente iniuriam pro tuendo honore suo, alia de prouocato ad duellum: quia iniustus aliter honorem suum tueri non potest nisi occidat iniuriam: at prouocatus potest tueri honorem suum iudicis officio. Dices, vilis, & abiectus censetur prouocatus ad duellum, nisi illud acceptet. Dico, non esse habendam rationem vulgarij hominum in hoc, quia prouocatus apud viros Christianos, pios, & prudentes nullam honoris sui iacturam facit, si duellum non acceptat.

Septimo queritur, Quid dicendum, si duo sunt iudicis sententia damnati ad mortem, an possint licite à iudice, Principe, vel Republica cogi, vt sele mutuo occidant: nam videtur esse licitum, quia hoc nihil aliud est, quam constituere, vt alter sit minister iustitiæ ad occidendum alterum, & cum vterque sit reus mortis, & per iudicis sententiam ad mortem damnatus, videtur quod vterque pugnam licite acceptet. Item quia reus mortis iulle potest damnari, vt fame pereat, ergo vt pugnet cum altero.

Respondeo, non esse licitum, aut saltem non expedire vt sic fiat. Sic ait Maior in 4. *Distinct. 15. qu. 23.* Nec enim expedit, vt vtrique detur facultas se tuendi contra alterum, & resistendi alteri. Si roges, an data à Principe, vel Republica prædicta facultate, alter licite occidat alterum, & vterque licite bellum acceptet? Dico, vtrumque esse licitum, quia vterque constituitur minister iustitiæ à iudice ad occidendum alterum.

Octauo queritur, An licitum sit Principi, quando duo sunt iulle ad mortem damnati, pugnam illis libere concedere, vt qui victor occidendo alterum euaserit, vita donec, & libertate? Respondeo, id non esse licitum, aut saltem non expedire, vt vtrique facultas detur se tuendi contra alterum, & resistendi alteri.

Nono queritur, An prouocatus ad duellum, prudens se certò interimendum à prouocante, nisi duellum acceptet, rata possit conscientia acceptare duellum. Respondeo posse: si aliud remedium illi non suppetit, vt se à morte

libere, quia hoc nihil aliud est, quam tueri vitam suam: Si vero aliud sit remedium euadendi, tunc non est licitum huiusmodi duellum admittere.

Decimo quaeritur, An si iudex falsè accusato dicat se eum pro convicto, & reo habitum, & eum condemnaturum, nisi duellum suscipiat, & se purget à crimine, licet possit accusatus duellum acceptare, cum tamen sit innocens? Tres sunt opiniones; Primò asserentium, si condemnandus est ad mortem, vel amputationem membri ob causam criminalem, tunc est licitum. Si vero condemnandus est in causa civili ad rerum, vel honoris iacturam, tunc non est licitum. Ita sentiunt quidam, quos citat Syluester *in verb. Duellum, quest. 2.* Opinio secunda est asserentium, id licitum esse semper siue in causa civili, siue criminali. Sic Angelus, *eodem verb. numer. 2.* ex Rainerio, & Lyano *2. Reg. cap. 16.* Tertia opinio est asserentium, esse licitum siue in causa criminali ad seruandam vitam, vel membrum, siue in causa civili pro defensione honoris, vel rerum suarum. Ita Syluester *in verb. Duellum, quest. 2.* citans pro hac sententia Anton. Pisani Rosellam, Supplementum, Rainerium, Summam confessorio. Gofredum, Höflichem.

In hac re dico, Primò in causa criminali si condemnatio est ad mortem, vel membri amputationem, tunc probabile est esse licitum, sic eum sentiunt Caietanus *23. qu. 9. artic. 8.* & Nauarr. *in summi. cap. 1. num. 39. Et cap. 15. nu. 9.* ut supra dixi. Secundo in causa civili pro defensione honoris, vel rerum, probabilis videtur esse quod non sit licitum, quia se plures sentiunt; ut probabile est etiam oppositum, quia licitum cuique vitam suam periculo mortis exponere pro defensione sui honoris, vel rerum suarum.

De penis contra Duellum.

CAPVT VII.

NOTANDVM primo in duello solere reperiri quinque genera personarum. Primò Principes, Impetratores, Reges, vel alios homines duellum concedentes in terris sibi subiectis. Secundo pugnantes. Tertio patros eorum. Quarto eos qui consulunt, vel aliquo modo fauent. Quinto spectatores, qui ad spectaculum concurrunt.

Secundo notandum, in Concilio Tridentino *sess. 23. cap. 9.* contineri penas sequentes. Primò omnes prædictæ personæ ipso facto sunt excommunicatæ.

Secundo, Domini in terris suis concedentes facultatem ad duellum, priuantur iurisdictione terræ illius, in qua concedunt facultatem ad duellum, si eam ab Ecclesia habent; quod si est feudum, priuantur eorum, ita ut redeat feudum ad dominum directum.

Tertio pugnantes, & eorum patrini notantur infamia.

Quarto incurrunt priuationem omnium bonorum, & penam homicidii hoc est, sic debent puniri, ac si homicidæ essent, licet non sit secuta mors.

Quinto morientes in duello, priuantur Ecclesiasticâ sepultura. Hæc omnia ex Concilio, quo diximus loco.

Tertio notandum, ex prædictis penis excommunicationem incurrere ipso facto: ceteras vero penas incurrere debere per sententiam iudicis.

Quarto notandum, prædictas penas locum habere in iis casibus, in quibus duellum est illicitum. Item prædictas penas incurrere dominos facultatem concedentes ad duellum, non autem quando domini solum impune permittunt propter peccata maiora, aut plura damna deuitanda.

Primò quaeritur, An prædictæ penæ incurrantur in duellis etiam priuatis quocumque modo commissis absque vlla Principis alicuius publicæ auctoritate? Audio huic dubio respondisse Congregationem Cardinalium, quorum est dinere dubia in Rebus pertinentibus ad Concilium Tridentinum, quod prædictæ penæ locum habeant in priuatis duellis, etiam si fiant absque alicuius Principis facultate.

Secundo quaeritur, An prædictæ penæ locum etiam habeant in pugnis singularibus, quibus vel in nauis, vel alibi vnus dicit alteri: In tali loco te expectabo, & ibi pugnabimus, & postea pugnant soli nullis concurrentibus ad spectaculum, & absque Principis facultate, & Patrini? Videtur quod prædictæ penæ locum etiam habeant in his pugnis, quia habent rationem duelli: nam est pugna inter duos ex pacto ad locum, & tempus certum constituto. Ex alia parte videtur, quod prædictæ penæ locum non habeant: quia penæ, & odia sunt restringenda, & duellum strictè accipitur, ut supra diximus, pro pugna inter duos ex conducto gratia probandæ veritatis, aut criminis purgandi. Et prædicta pugna licet sit inter duos, & ex conducto sit, tamen solum est odij, dilidij, & vindictæ causa.

De homicidio ex bello proueniente.

CAPVT VII.

NOTANDVM primò de bello multa tractari solita, id est, Quæ, & quor requirantur ad iustitiam belli. Secundo de obligatione resistendi eas, quæ sunt bello parata. Tertio de iure occidendi homines in bello. In præsentia non est agendum aut de iustitia belli, aut de rebus bello acquisitis, sed tantum de hæcibus, quæ in bello contingunt.

Secundo notandum. In bello iniustum certum est apud omnes, hominum cædes illicitæ fieri ab eo, qui bellum iniustum scit se gerere, vel probabiliter credit se bellum gerere iniustum, & contra conscientiam.

Tertio notandum; Bellum esse duplex; vnum aggressiuum, alterum defensiuum, quod suscipitur ab aliquo ad sui ipsius, vel sui honoris, vel suarum rerum defensionem.

Primò quaeritur, An quando dubium est, bellum sit iustum an non, licet sint hominum cædes? Certum est, eui constat certo, vel probabiliter bellum esse iniustum, non esse licitum occidere in bello, quando est aggressiuum, quia erit causa iniustæ mortis aliorum; vel se ex potest probabili periculo occidendi alios iniuste. Secundo si bellum est aggressiuum, & belli iustitia est dubia, peccatum est bellum aggredi, ob periculum iniustitiæ contra proximum committendi. Tertio si bellum est defensiuum solum, nimirum ad se defendendum ab hoste inuadente, tunc licitum est occidere hostem inuadentem, quando aliter quis se tueri non potest, etiam si dubia esset iustitia belli, ut aggressiuum est. Hoc patet ex supradictis.

Secundo quaeritur, An in bello, quod militi priuato constat esse iniustum ex parte sui Principis, licitum sit priuatum militem inuadentem occidere, si aliter se ab eo defendere non potest, nisi eum occidendo? v.g. Petrus miles videt Paulum militem in bello contra se intrantem, & certo credit eum esse innocentem, quando certo credit bellum ex parte hostium esse iustum. Item Petrus miles vult à bello, quod credit esse iniustum ex parte sui ducis, desistere, sed eum insequitur Paulus miles contrarij exercitus, nec potest aliter euadere, nisi occidat Paulum, an licitum sit Petro Paulum occidere, si aliter se à morte capere non potest? Ratio dubij est, quia bellum nequit esse iustum ex vtraque parte scilicet ignorantia: sed ex parte Pauli bellum est iustum, ergo Petrus iniuste pugnauit contra Paulum. Item Paulus iuste potest occidere Petrum,

cum